

Uhorská šľachta a protihusitské vojny

MIROSLAV LYSÝ

LYSÝ, M.: Hungarian aristocracy and anti-Hussite wars. *Vojenská história*, 3, 11, 2007, pp. 39–54, Bratislava.

The article deals with the documents of cooperation between some representatives of Hungarian aristocracy and Hussites in the territory of the northern Hungary. The prevailing majority of the aristocracy comes from the territory around Nitra and these aristocrats are probable to have been serving the King Zigmund of Luxemburg in Moravia. The article involves the list of participants in the Hussite crusades and the members of Hungarian garrisons in Moravia. The greater portion of them seemed to come from the border territories with Moravian margraviate.

Military history. Hungary. History of Middle ages. Hussites, Hungarian aristocracy, Hussites garrisons.

Počas husitskej revolúcie sa aj napriek mohutným krížovým výpravám, diplomatickej ofenzíve a celkovo masívnemu tlaku, nepodarilo revolučné Čechy pokoriť. Bojovníci z Uhorska mali po účasti na krížových ťaženiach proti revolučným Čechám a po porážke uhorských posádok na Morave¹ bohaté skúsenosti s bojom proti husitom. Žigmund Luxemburský sa musel opierať tak o katolíkov, ako aj o husitov, ktorí zostali verní kráľovskej strane, čo mohol byť signál uhorským šľachticom, že jednať a spolupracovať s heretikmi nie je neprijateľné.²

Napokon mohli husitské zväzy prejsť do protiofenzívy, ktorá zasiahla okolité krajiny, medzi nimi aj Uhorsko. Mnohí uhorskí šľachtici vtedy využili situáciu a začali sa s husitmi spájať. To však ešte nie je dôvod, aby sme ich označovali za husitských prívržencov. Za prívržencov by sme mali považovať tých, ktorí sa s plným vedomím postavili na stranu Husovho učenia a pražských artikulov. Títo ľudia boli napojení na pražské univerzitné prostredie. Ako spojencov husitov chápeme takých, ktorí sa z rôznych príčin pridali k husitským vojskám na Morave alebo v Uhorsku a mohli tiež pôsobiť v jednotlivých uhorských posádkach.³

To, či boli títo spojenci skutočne aj prívržencami husitského učenia, sa dá len ťažko predpokladať, pretože drvivá väčšina prameňov hovorí len o ich spolupráci. Pokiaľ o týchto ľuďoch nemáme doklad, že akceptovali husitskú ideológiu, je väčšia pravdepodobnosť, že hu-

1 Por. LYSÝ, M.: Účasť Uhorska na protihusitských vojnách v Čechách a na Morave. In: *Vojenská história* 11, č. 1 (2007), s. 28-48.

2 Tamže, s. 35.

3 Spojenectvo a prívrženctvo v tomto prípade dôsledne rozlišuje J. Lukačka. Por. *Ludanice 1242–1992*, zostavovateľ J. LUKAČKA, Ludanice 1992, s. 25.

sitmi neboli, pretože by sme sa to v opačnom prípade dozvedeli rovnako, ako sme sa dozvedeli o ich spojenectve. Spojenie s husitmi automaticky znamenalo nevernosť voči kráľovi, čím sa z daného šľachtica stal fakticky kriminálnik. Príslušnosť k českej heréze by bola priťažujúcim faktorom, ktorý by sa akiste odrazil aj v príslušných listoch a listinách. V zásade však mnohí husiti v poslednej fáze husitskej revolúcie stratili veľa zo svojho revolučného a náboženského ošiaľu a ich konanie sa dá vysvetľovať často skôr utilitárnymi pohnútkami.⁴ To ich do značnej miery aj približuje k šľachtickým spojencom husitov v Uhorsku; nebol medzi nimi teda veľký rozdiel.

Najznámejší husitskí spojenci sú Ján z Vrbna, Nikolajko zo Stiboric a Ján z Mesenpeku a z Hluku. Prvých dvoch treba zaradiť do okruhu ľudí Stibora zo Stiboric mladšieho. Nikolajko zo Stiboric spolupracoval s husitmi už dávnejšie, v prameňoch sa spomína jeho spojenectvo so Žigmundom Korybutovičom.⁵ Prípád Jána z Vrbna je trochu komplikovanejší, ale zdá sa, že ho k spojeniu s moravskými husitmi, Blažkom z Borotína a snáď aj s Jánom Tovačovským dotlačila jeho nechota akceptovať závet Stibora zo Stiboric.⁶ Každopádne sa však ešte pred prechodom do husitského tábora spomína jeho pôsobenie na moravskom hrade Hodonín,⁷ vďaka čomu sa dá ľahko tento prechod vysvetliť. Podobne to bude aj s Jánom z Mesenpeku, ktorý zrejme na Morave tiež pôsobil, aj keď na to máme len nepriame doklady.⁸

Viacerych šľachticov, ktorí sa pridali na stranu husitov, poznáme z okolia Topoľčan. Príkladom je Benedikt z Topoľčanok, ktorý zrejme už niekedy pred 24. aprílom 1425 vydal husitom moravský hrad Brumov, kvôli čomu nechal Žigmund zabrať jeho majetky Mlyňany (*Malayan*, dnes Tesárske Mlyňany), Sudince (*Ewsed*), Máláš (*Malus*) a Bajka (*Bayka*) v Tekovskej stolici.⁹ Hrad Brumov bol v držbe kráľovnej Barbory a pokiaľ mal Benedikt vydať hrad, bol zrejme kapitánom, resp. kastelánom tohto hradu. Benedikta neskôr čakal trest smrti štátim. Jeho rodina proti tomu protestovala 22. októbra 1430. Bola pobúrená jeho popravou a možno ešte viac stratou majetkov,¹⁰ poprava sa teda uskutočnila zrejme nie dlhý čas pred októbrom 1430. Zdá sa teda, že medzi Benediktovou zradou a jeho popravou ubehlo zhruba päť rokov.

Do mozaiky udalostí husitského obdobia u nás patria aj udalosti, ktoré sa odohrali v Bošianoch v roku 1433. Predchádzali im vzájomné spory medzi šľachticmi z Bošian, do ktorých

4 ŠMAHEL, F.: *Husitská revoluce IV. Epilog bouřlivého věku*, Praha 1993, s. 136-137.

5 WENZEL, G.: *Stibor vajda. Életrajzi tanulmány*. In: *Értekezés a történelmi tudományok köréből* 4, szerkeszti FRAKNÓI, V., Budapest 1875, s. 205; VARSÍK, B.: *Husitské revolučné hnutie a Slovensko*, Bratislava 1965, s. 139-140.

6 WENZEL, G.: *Stibor*, s. 190-197. Závet bol spísaný 4. septembra 1431, už 10. septembra však Ján z Vrbna otvorene vystúpil proti Stiborovi (Magyar Országos Levéltár, Diplomatikai fényképgyűjtemény 239 563.), takže motívom mohol byť skutočne tento závet.

7 WENZEL G.: *Stibor*, s. 194.

8 Ján z Mesenpeku pochádzal pravdepodobne z územia Slovenska, avšak niektorí jeho predkovia boli zrejme z Moravy. JUROK, J.: *Čeští husičtí a katolíctví kondotiéri z Moravy na Slovensku v 15. století (období husitství)*. In: *Vojenská história* 9 (2005), č. 3, s. 23. Jeho otec Juraj začal svoju dráhu ako oravský kastelán, neskôr sa stal spišským a liptovským županom. Ján je v rokoch 1425 - 1427 doložený ako likavský kastelán pod menom Ján, syn Juraja z Mesenpeku a z Hluku. Keďže Hluk sa nachádza na Morave neďaleko Uherského Hradišťa a Uherského Brodu, je dosť možné, že Ján mohol pôsobiť v 20. rokoch na Morave.

9 DF 273 596. Ide o prepis listiny z 9. apríla 1430, ktorou prikázal Žigmund zhabať majetky Benedikta z Topoľčanok v Tekovskej stolici. K jeho zrade však muselo prísť skôr. 24. apríla vydal Žigmund mandát, z ktorého vyplýva, že „*certis de meritis et excessibus eiusdem*“ nechal obsadiť jeho majetky, pričom pripadli pod správu najvyššieho kráľovského koniarnika Mikuláša z Perína. MOL, Diplomatikai levéltár 43 629.

10 DL 12 328.

boli zapletené aj ďalšie osoby z okruhu ich príbuzných. Kľúčovými postavami sú v tomto prípade Juraj z Bošian a Martin zo Špačiniec, ktorým sa v septembri 1432 podarilo presvedčiť kráľa Žigmunda, aby im daroval majetky v Stračine (*Zarkafalva*) z dôvodu nevernosti pôvodných majiteľov Jána Žoldoša a Petra Kereka z Lipníka. Tejto nevernosti sa mali obaja dopustiť tým, že sa spojili s husitmi.¹¹ Z toho sa však nedá usudzovať na prítomnosť husitov v kraji.¹² Je pozoruhodné, že tento spor riešil Žigmund v ďalekej Itálii, kde s ním v tom čase boli aj šľachtici z Bošian, preto je viac ako isté, že práve v septembri 1432 sa všetci dozvedeli o nevernosti Jána Žoldoša a Petra Kereka. K ich spoleniu s husitmi teda došlo najskôr kratší čas pred septembrom 1432 a tu sa nám najpravdepodobnejší zdá jún 1432, keď husiti obsadili Skalicu a Trnavu. Medzi júnom a septembrom bol primeraný čas na to, aby sa dal do pohybu proces odňatia majetku Stračina.

Nie však len ten. O svoj majetok prišiel aj Peter Kerek z Lipníka. Vďaka listine z júna 1437 vieme, že tento majetok pripadol do držby šľachticom Martinovi, Jurajovi a Bardiovi z Bošian až dovtedy, dokedy to župan Juraj uzná za vhodné.¹³

Treba sa ešte pokúsiť vysvetliť, prečo sa títo dvaja drobní šľachtici pridali na stranu husitov. Nemožno počítať s tým, že by išlo o dôsledok pôsobenia husitov v okolí Topoľčan, pretože v tom čase husiti v Topoľčanoch ešte neboli. Do úvahy však prichádza služba týchto dvoch mužov na Morave. V prostredí juhovýchodnej Moravy, zdá sa, mohlo slúžiť okrem Ladislava z Ludanic a Benedikta z Topoľčanok viacero šľachticov z Hornej Nitry, či už ako familiári spomínaných kapitánov, alebo v nejakom inom vzťahu. Potvrďuje to aj účasť uhorských vojakov slúžiacich na Morave; práve z okolia Nitry bolo veľa týchto vojakov.¹⁴

Po príchode husitov do Topoľčan dochádza hneď k snahe o zmenu vlastníckych vzťahov v Stračine. Iniciátormi však už neboli Ján Žoldoš a Peter Kerek z Lipníka, ale ich príbuzní Štefan zo Stračiny a Tomáš Kerek. Kým prví menovaní sa nám strácajú z prameňov, tí druhí sa za pomoci husitov zmocnili svojho zhabaného majetku Stračina a vyhnali odtiaľ Juraja, syna Šimona z Bošian. Neuspokojili sa však len s tým. Z prameňov vyplýva, že obsadili aj majetok Lipník, ktorý bol zjavne odobratý rodu šľachticov z Lipníka a s pomocou ďalších šľachticov, konkrétne s Jurajom, synom Jána z Bošian a Ladislavom, synom Synka, z Ludanic vylúpili Bošany (*Bassan*) a Hornú Novú Ves (*Ffelsevyfalu*, dnes zrejme Jánová Ves), pričom korisť si odniesli do neďalekých Ludanic.¹⁵ Na základe tejto listiny sa vyskytol názor, že Ludanice boli strediskom slovenských husitov¹⁶ a navyše sem dobre zapadala aj postava

11 DF 243 998; por. taktiež 243 999 a TÓTH-SZABÓ, P.: *A cseh-huszinga mozgalmak és uralom története Magyarországon*, Budapest 1917, č. 11, s. 360-362.

12 Podľa B. Varsika to podporuje hypotézu, že v Topoľčanoch bola posádka už od jesene 1431. VARSIK, B.: *Husitské*, s. 238. Prvý doklad o topoľčianskej posádke je však až zo septembra 1433 (DL 43 973; VARSIK, B.: *Husitské*, č. 10, s. 300: „...der von Dobečzaw Topleczan pesecz hat, vnd macht das von tag czu tag gar vest vnd niemant tutt darczu gar nichtz.“). Podrobnejšie k topoľčianskej posádke por. pripravovanú štúdiu LYSÝ, M.: *Husitské vpády a ich posádky v Uhorsku v rokoch 1432 – 1435*. In: *Historický časopis* 55 (2007) (v tlači).

13 DL 49 058.

14 Por. Mapa 1 v prílohe.

15 DL 49 056; DF 244 003.

16 S touto hypotézou vyšiel vo svojej monografii B. Varsik, ktorý dokonca predpokladal, že sa tam mohla zdržovať pôvodná husitská posádka z Topoľčan (od roku 1431), ktorú na nejaký čas uhorské vojská vytlačili, aby sa za príspevia Jána Tovačovského v roku 1433 vrátili naspäť do mesta Topoľčany. VARSIK, B.: *Husitské*, s. 178, 199, 227, 230–231, 244–245, 290. Tento názor vyvrátil vo svojom diskusnom príspevku KANOVSKÝ, M.: *Ludanice – stredisko slovenských husitov?*, HČ 40 (1992), s. 89-93. Opravil takisto Varsikov omyl, ktorý stotožnil Štefana zo Stračiny s provizorom pánov zo Sečian v Topoľčanoch, ktorým bol v skutočnosti Anton z Hornej Novej Vsi, čiže z tej dediny, ktorá bola v roku 1433 vylúpená. Túto Varsikovu predstavu rovnako vylúčili J. Lučkača (por. LUDANICE, s. 25) a s niektorými spresneniami D. Dvořáková (*Šľachtici z Ludanic a kráľ Žigmund*

Ladislava z Ludaníc, ktorý však v prípade týchto udalostí nebol totožný s tým Ladislavom z Ludaníc, ktorého poznáme ako kapitána Uherského Hradišťa.¹⁷ Môžeme teda povedať, že Ladislav, syn Synka z Ludaníc, sa len pridol k lúpežnej akcii z vôle a na popud Štefana zo Stračiny a Tomáša Kereka z Lipníka („*ex voluntate et inductione pretitulatorum Stephani de Zarkafalva et Thome Kerek de Lypnek*“), ktorí boli v spojení s husitmi.¹⁸ Musíme teda nielen odmietnuť tézu, že sa bývalý kapitán moravského mesta Ladislav, syn Petra, pridol na opačnú stranu, ale navyše nemáme ani priamy doklad o spolupráci druhého Ladislava z Ludaníc s husitmi. Vieme len to, že v roku 1425 došlo k deleniu majetku medzi oboma pánmi z Ludaníc, pričom Ladislavovi, synovi Petra, ostal v rukách hrádok, kým Ladislav, syn Synka, dostal povolenie vybudovať si takéto sídlo na ktoromkoľvek ich majetku. Keďže v roku 1433 Ladislav, syn Synka, nechal odvieť korisť z vylúpených Bošian a Hornej Novej Vsi do Ludaníc, zrejme tento v tomto čase sídlil v Ludaniciach.¹⁹ Dôvod bol iste ten, že Ladislav, syn Petra z Ludaníc, sa v tom čase nachádzal v husitskom zajatí. Vyplýva to z listu z 29. januára 1433, v ktorom Žigmund vyzýva trenčianskeho župana Konráda Schellendorfera, aby posúril šľachticov z Košeca a z Lieskovca, ktorí dlhovali peniaze Ludanickým, pretože Ladislav z Ludaníc tieto peniaze potrebuje „*pro redemptione sui capitis*“, čiže na svoje vykúpenie.²⁰ To zrejme využil jeho príbuzný na to, aby sa na čas uchýlil do Ludaníc.

Poznáme však ešte ďalších šľachticov z Hornej Nitry, o ktorých môžeme uvažovať, že spolupracovali s husitmi. Podľa listiny z 26. februára 1437 vieme, že Žigmund vyzval Nitriansku stolicu, aby vyšetrila sťažnosť šľachticov z Bošian, podľa ktorej Peter z Lieskovca, Jakub z Motešíc a Tomáš z Lipníka vylúpili dediny Čavoj a Temeš, pričom korisť si odniesli na hrad Košeca,²¹ ktorý v tom čase patrilo pánom z Lieskovca. V listine sa nehovorí o priamej spolupráci Petra z Lieskovca a Jakuba z Motešíc s husitmi. Skôr na to upozorňuje osoba Tomáša z Lipníka a taktiež formulácia v listine, že sa tak stalo „*temporibus iam preteritis quidam Bohemi superiores partes prefati regni nostri Hungarie hostiliter subintrassent*“. Títo šľachtici teda mohli len využiť príležitosť, keď sa v krajine nachádzali husiti a chýbal poriadok.

Ďalším prípadom bol Mikuláš Soboňa z Janíkoviec, ktorý bol zrejme totožný s Mikulášom z Fedýmeša, ktorý spolupracoval s Blažkom z Borotína.²² Kráľovná Barbora ho v roku 1435 označila za kacíra a pripomenula mu, že sa bude zodpovedať pred súdom.²³

K neverným šľachticom patrí aj Peter, syn Mikuláša z Chrabrian, ktorý sa spojil s Jánom Šmikouským.²⁴ Chrabrany ležia asi tri kilometre severne od Ludaníc, Peter z Chrabrian teda patrí do tohto okruhu šľachticov spolupracujúcich s husitmi. To isté sa týka už spomínaného prípadu Benedikta z Topolčianok.

Zopakujme si mená vyššie uvedených šľachtických spojencov husitov: Ján Žoldoš a Šte-

Luxemburský. In: HČ 48 (2000), s. 41-42). Štefan zo Stračiny sa v listine z roku 1425 spomína ako kráľovský človek. DL 95 341.

17 DVOŘÁKOVÁ, D.: *Šľachtici*, s. 42, pozn. 51.

18 DL 49 056; DF 244 003.

19 DVOŘÁKOVÁ, D.: *Šľachtici*, s. 40.

20 DL 12 485 z 29. 1. 1433. Na túto listinu ma upozornil doc. Lukačka, za čo mu ďakujem.

21 DL 49 057.

22 DL 12 761: „...*per notam infidelitatis condam Nicolai filii Johannis de Fedemes quam idem adherendo Blaskoni alias hussite heretico et cum eo procedendo contra nostram maiestatem et totum regnum nostrum Hungarie incurrisse dinoscitur*...“

23 *K dejepisu Trenčína* (Zápisky L. Stáreka), Slovenský letopis pre historiú, topografiu, archaeologiu a ethnografiu 6, 1882, s. 133.

24 DF 279 602; DF 279 604, por. tiež DL 59 252.

fan zo Stračiny, Peter a Tomáš Kerek z Lipníka, Ladislav, syn Synka z Ludanic, Peter z Lieskovca, Jakub z Motešíc, Mikuláš z Fedýmeša, Peter z Chrabrian a Benedikt z Topolčianok. Hoci všetci menovaní nepatrili k rovnakej sociálnej skupine, spájajú ich dve veci: príbuzenstvo, alebo pôvod v okolí Ludanic a spolupráca s husitmi. Niečo také asi ťažko možno pripísať náhode. Vysvetlenie, že išlo o ovplyvnenie husitskou posádkou v Topolčanoch, však neobstojí, pretože jej počiatky treba klásť jednak až do jesene 1433²⁵ a navyše by sme nevedeli zodpovedať na jednoduchú otázku, prečo podobným spôsobom „nefungovali“ aj ostatné husitské posádky.

Pokiaľ však predpokladáme, že všetci títo šľachtici sa tak či onak mohli zúčastniť či už krížových výprav do Čiech, alebo mohli byť dokonca aj príslušníkmi uhorských posádok na Morave, zdá sa, že máme poruke istejšie vysvetlenie. Ladislav, syn Petra z Ludanic, ktorý bol kapitánom Uherského Hradišťa, sa nemohol zaobísť bez veľkého počtu bojovníkov strážiacich a opevňujúcich toto mesto a širšie okolie. Mnohí z nich mohli byť jeho familiármí. Nemuseli však byť iba členmi posádky v Uherskom Hradišti. Rovnako pravdepodobný je ich pobyt na hrade Brumov, ktorý odovzdal Benedikt z Topolčianok husitom. Nech už do úvahy pripadá akákoľvek možnosť, je iste pravdepodobnejšie, že ich „sympatie“ k husitom vyplývajú z ich zahraničných skúseností.

Nech už k vplyvu husitského hnutia v Uhorsku zaujmeme akékoľvek stanovisko, isté je, že na rozdiel od spojencov husitov mali ich odporcovia z radov uhorskej šľachty neporovnateľne lepšie možnosti: podporu kráľa, kráľovnej, krajinských pánov a miest. V prvom rade ide o skupinu ľudí, ktorá preukazovala verné služby v bojoch proti husitom v Čechách a na Morave. Do tejto skupiny patrili predovšetkým Stibor zo Stiboric mladší, Štefan a Juraj z Rozhanoviec, Ladislav z Blagaja, Mikuláš z Perína a ďalší. V obrannej fáze protihusitských bojov, teda od roku 1428, sa okrem Stibora zo Stiboric najviac angažoval Vavrinec z Hédeváru, Ladislav z Necná, Pongrác zo Svätého Mikuláša a mnohí ďalší. Najmä na príklade Stibora vidíme, že táto obrana krajiny prinášala veľké náklady, ktoré mnohokrát neboli kryté príjmami od kráľa. Naopak, aj Stibor sa zrejme často ocitol v úlohe donátora, ako o tom svedčí listina z 12. novembra 1431, ktorou daroval bratom Gašparovi a Ondrejovi zo Slopnej dedinu Nežetice za zásluhy súvisiace s vojenskou službou.²⁶

V prípade šľachticov musíme mať na pamäti nielen tých, ktorí sa z rôznych dôvodov spojili s husitmi, ale treba mať na zreteli aj protivníkov husitov. Je pritom len prirodzené, že týchto protivníkov bolo viac. Hoci tu boli spomenutí len tí najvýznamnejší, neznamená to, že medzi husitských protivníkov môžeme rátať len ľudí z prostredia strednej a vysokej šľachty. Práve naopak; množstvo donácií od kráľa v 20. a 30. rokoch 15. storočia dosvedčuje, koľko ľudí rôznych spoločenských vrstiev sa postavilo v mene katolíckej viery do boja proti pražským artikulom.

Vojenstvo husitských zväzov bolo jedným z náznakov konca tradičných stredovekých vojsk v Európe založených na ťažkej jazde a rytierstve. V akej úlohe bolo uhorské vojsko postavené proti táboritom či sirotkom?

Počet uhorských vojakov postavených na prvej či druhej krížovej výprave proti husitským Čechám je pomerne ťažké odhadnúť. Pri obliehaní Prahy pred bitkou na Vítkove odhadujú českí historici počet križiackych vojsk na 30 000 oproti 9 000 – 10 000 husitom.²⁷ Hoci nie je

25 Odkazujem na moju pripravovanú štúdiu: Husitské vpády a ich posádky v Uhorsku v rokoch 1432 – 1435 v *Historickom časopise*.

26 DL 88 064.

27 ČORNEJ, P.: *Bitva na Vítkově a zhroucení Zikmundovy křížové výpravy v létě 1420*, Husitský Tábor 9 (1986–

jednoduché špecifikovať presnejšie podiel Uhrov na celkovom počte križiackych vojsk, iste tvorili významnú a možno najvýznamnejšiu časť intervenčných vojsk. Ich podiel sa mohol pohybovať bez problémov okolo jednej tretiny. Uhorsko, ako je známe z viacerých príkladov, bolo schopné postaviť pomerne početné vojsko. Relevantným príkladom z tohto obdobia je 20 000 vojakov postavených pri obliehaní a dobýjaní Golubacu v roku 1428,²⁸ osem rokov po rozchode križiakov pri Vítkove. Veľkosť uhorského vojska dokumentuje aj prítomnosť viacerých významných uhorských predstaviteľov z radov vysokej šľachty.

Faktom však je, že prítomnosť uhorských vojsk pri bitke na Vítkove nezvrátila celkový neúspech ťaženia. Uhorskí vojaci sa až na niekoľko menších konfliktov nezúčastnili významnejšej bitky.

Rozchod križiackych vojsk po Žigmundovej korunovácii na Pražskom hrade sa akiste týkal aj uhorských kontingentov. Nepochybne však určitá časť vojska ostala v Čechách jednak ako osobný sprievod panovníka a takisto aj ako vojenská posádka či už na Pražskom hrade (Mikuláš Hus zo Šánkoviec, Šimon z Csögu, Michal z Rohova, Štefan z Csobánky)²⁹ alebo inde.

V bitke pri Vyšehrade sa počítá so 16 000 vojakmi na strane Žigmunda, pričom určite väčšiu časť tvorili bojovníci z krajín českej Koruny.³⁰

Na jar 1421 sa koncentruje pomerne vysoký počet uhorských vojakov na Morave. Niekedy v priebehu týchto mesiacov, keď Žigmund osobne dozeral na zabezpečenie najmä východomoravských miest (podľa jeho itinerára navštevoval mestá Uherské Hradištie, Znojmo, Brno, Uherský Brod a Olomouc),³¹ sa množstvo uhorských vojakov venovalo oprave opevnenia v Uherskom Hradišti, kde sa koncentrovala uhorská branná moc na Morave. Dokladom sú donácie jednotlivým vojakom „*in presentí marchionatu nostro Moravie in conservacione et custodie civitatis nostre Hradistya*“.³² Po stabilizovaní Moravy v roku 1421 došlo na prelome rokov 1421 – 1422 k ešte jednému Žigmundovmu pokusu o ovládnutie revolučných Čiech, skončilo sa však výrazným neúspechom. Ním sa aj znižuje zaangažovanosť uhorských vojakov na Morave; tá postupne klesá až do definitívneho ovládnutia Moravy husitmi v rokoch 1426 – 1427.

Vzhľadom na viacero dokladov v prameňoch, ktorými môžeme doložiť účasť uhorských vojakov v Čechách a na Morave, je možné uskutočniť zoznam týchto vojakov, určiť ich pôvod v rámci Uhorska a zistiť, z ktorých oblastí krajiny sa tieto vojská skladali. Vo väčšine prípadov som určil miesto pôvodu podľa predikátu, výnimkou sú vysokí šľachtici ako Stibor zo Stiboric či Štefan a Juraj z Rozhanoviec, kde bolo zvolené ich najvýznamnejšie rodové sídlo. Najviac dokladov je z prvej polovice 20. rokov. Keďže do konca roku 1422 sú k dis-

1987), s. 118-124.

28 SEGEŠ, V.: *Od rytierstva po žoldnierstvo. Stredoveké vojenstvo v Uhorsku so zretelom na Slovensko*, Bratislava 2004, s. 121.

29 Lysý, M.: *Účasť*, s. 29.

30 Na základe výskumu Františka Kurfürsta tento údaj prijíma KEJŘ, J.: *Bitva u Vyšehradu roku 1420*, HT 6-7 (1983 – 1984), s. 135.

31 *Segédletek a középkori magyar történelem tanulmányozásához I, Királyok és királynék itineráriumai (1382-1438)*, Zsigmond király és császár (1382 – 1437), itineráriumát készítette ENGEL P., Kiegészítette, szerkesztette és mutatóval ellátta C. TÓTH N., Mária királynő (1382 – 1395) és Borbála királyné (1405-1438), Zsigmond király és császár feleségei, valamint Erzsébet (1382 – 1386) királyné, I. Lajos özvegye itineráriumait készítette, szerkesztette és mutatókkal ellátta C. TÓTH N., Budapest 2005, s. 107-108.

32 Pozri pozn. Por. *Zsigmondkori oklevéltár VIII (1421)*, ed. BORSA, I. – C. TÓTH, N., Budapest 2003, č. 506-508, 513, s. 155-156; *Hazai okmánytár (Codex diplomaticus patrius)*, II. kötet, Országfejedelmi okmányok, kiadják NAGY I., PÁUR I., RÁTH K. és VÉGHÉLY D., Győrött 1865, č. 146, s. 226-227.

pozícii dosiaľ vydané diely *Zsigmondkori oklevéltár*, môžeme roky 1420 – 1422 považovať v tomto smere za uzavreté a neskoršie obdobie bude možné doplniť dodatočne (po vydaní ďalších zväzkov ZsO).

Vzhľadom na to, že mohol existovať rozdiel medzi zhromažďovaním uhorských vojakov pre potreby veľkých krížových výprav a pre boje na Morave, sú zoznamy účastníkov bojov z Uhorska rozdelené na tieto dve skupiny. Problém je ešte v tom, kam zaradiť vojakov, doložených na jar 1421 na Morave. Vychádzam však z predpokladu, že išlo o zvyšky účastníkov ťaženia do Čiech na jeseň 1420. Potvrďuje to príklad bratov z Rozhanoviec, o ktorých sa dá predpokladať, že v Čechách a na Morave slúžili nepretržite od prvej krížovej výpravy až po druhú krížovú výpravu a po nej ešte nejaký čas zotrvali na Morave.³³ Z toho dôvodu som týchto účastníkov vojen zaradil do súboru uhorských bojovníkov v Čechách.

Výsledok potvrdzuje, že uhorskí vojaci slúžiaci na Morave (mapa 1, tab. 1) pochádzali predovšetkým zo severného a západného Uhorska. Zaujímavá je aj koncentrácia v okolí Nitry, ktorá nepriamo vysvetľuje, prečo sa neskôr na jej okolí vyskytlo toľko husitských spojencov.³⁴ Naproti tomu uhorskí vojaci, ktorých máme doložených na troch ťaženiach proti Čechám (1. krížová výprava na jar 1420, jeseň 1420 a bitka pri Vyšehrade, 2. krížová výprava na prelome rokov 1421 – 1422), pochádzali v zásade zo všetkých častí Uhorska, pomerne málo ich však pochádzalo z južného Uhorska a Sedmohradska (por. tab. 2). Tým sa potvrdzuje, že pomerne veľký vojenský potenciál Sedmohradska bol mimo tohto územia ťažko použiteľný.³⁵

Husitské výpravy do Uhorska neskôr ustavične zamestnávali obranu Uhorska; bolo neustále potrebné reagovať na husitské vpády. Situáciu navyše komplikovalo ohrozenie Turkami, takže sa stávalo, že proti husitom nemohlo zasiahnuť adekvátne vojsko. Turci vpadli do Uhorska v roku 1420 a uhorské vpády do Valašska v rokoch 1423, 1425 a 1426 tiež súviseli s protitureckou aktivitou. Sám Žigmund bol zamestnaný juhovýchodnou politikou v rokoch 1426 – 1428 a v neskoršom období všemožne podporoval výstavbu hraničného obranného systému na juhu krajiny a dohodol aj účasť nemeckých rytierov na juhu krajiny.³⁶

Zvýšené ohrozenie krajiny sa prejavilo rôznymi opatreniami. Husitským nebezpečenstvom sa priamo venoval dekrét z rokov 1432 – 1433 (tzv. Sienský register), v ktorom sa špecifikovalo, ktoré stolice a ktorí magnáti a preláti sú povinní postaviť proti nepriateľom krajiny určitý počet bandérií či stoličných oddielov.³⁷ Neskorší odpis konkretizuje aj počty vojsk jednotlivých stolíc.³⁸ Podľa tohto dokumentu sa boj proti husitom mal zamerať predovšetkým na znovuzískanie Trnavy a ďalších miest („*et aliarum terrarum*“), ktoré husiti obsadili.³⁹ Proti husitom sa okrem kráľových jednotiek a zborov jednotlivých prelátov a šľach-

33 Pozri pozn. DL 11 145, 12 187, 12 190; ZsO VIII, č. 1037, s. 318; Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis, tomi X volumen VI, Ab anno 1418–1428, Studio et opera G. FEJÉR, Budae 1844, č. 150, s. 403–405; CDH, tomi X volumen VII, Ab anno 1429–1437, Studio et opera G. FEJÉR, Budae 1843, č. 53, s. 190–196; CDH, tomi X, volumen VIII, Ab anno 1382–1437, Studio et opera G. FEJÉR, Budae 1843, č. 53, s. 190–196.

34 Pozri vyššie.

35 Segeš, V.: *Od rytierstva*, s. 124.

36 K tureckému nebezpečenstvu v 20. a 30. rokoch 15. storočia por. ENGEL, P.: *Ungarn und die Türkengefahr zur Zeit Sigismunds (1387–1437)*. In: *Das Zeitalter König Sigismunds in Ungarn und im Deutschen Reich*, Herausgegeben von TILMANN SCHMIDT und PÉTER GÜNST, Debrecen 2000, s. 66–71.

37 *Decreta regni Hungariae. Gesetze und Verordnungen Ungarns 1301–1457*, collectionem manuscriptam F. DÖRY, additamentis auxerunt, commentariis notisque illustraverunt G. BÓNIS – V. BÁCSKAI, Budapest 1976, s. 405–424.

38 Tamže, s. 425–430.

39 Tamže, s. 414.

ticov (sedem bandérií a 2 200 jazdcov) priradili ešte stoličné jednotky zo Šopronskej, Rábskej, Vesprímskej, Pilišskej, Mošonskej, Nitrianskej, Turčianskej, Liptovskej, Spišskej, Zemplínskej, Boršodskej, Gemerskej, Hevešskej, Železnohradskej, Stoličnobelehradskej, Ostrihomskej, Komárňanskej, Bratislavskej, Trenčianskej, Oravskej, Zvolenskej, Šarišskej, Abovskej, Turnianskej, Novohradskej, Peštianskej, Hontianskej a Tekovskej stolice (3 475 jazdcov) (por. mapa 2). Navyše na obranu Bratislavského hradu boli zvlášť určené jednotky rábskeho a vesprímskeho biskupa, opáta na Panonhalme a Dominika z Héderváru (225 kopijí).⁴⁰

Proti husitom mali byť logicky nasadené stolice v geografickej blízkosti Čiech a Moravy. Doložení uhorskí vojaci z 20. rokov 15. storočia na Morave pochádzali približne z tých istých území (por. mapa 1 a 3). Sienský register vychádzal z už zaužívanej praxe, kedy bolo potrebné zabezpečiť obranu Moravy (a teda Uhorska), no zároveň sa muselo myslieť aj na turecké nebezpečenstvo.

Na obranu horných častí Uhorska sa vzťahovalo ešte jedno dôležité ustanovenie, ktoré Žigmund vydal 12. marca 1435. Podľa neho kráľ prisľúbil, že na svoje náklady zabezpečí ľuďmi, zbraňami a zásobami mesto a hrad Bratislava, mestá Trnavu a Skalicu, Trenčiansky hrad a ďalšie kráľovské hrady a pevnosti na moravskom pohraničí v blízkosti Váhu. Ustanovenie počítalo s tým, že ak do krajiny vpadne väčšie množstvo nepriateľov, musia zasiahnuť aj vojská vyslaných prelátov, županov jednotlivých stolíc, baróni, panstvo a šľachta pod kráľovským bandériom.⁴¹

Všetky tieto zložité a nákladné opatrenia mali v budúcnosti krajine zabezpečiť ochranu a bezpečnosť. Mier s husitmi, zabezpečený kompromisom s cirkvou a narovnaním so Žigmundom, mal zaistiť Albrechtovi, ako Žigmundovmu nástupcovi v krajinách českej Koruny a v Uhorsku sľubnú východiskovú pozíciu pre hegemoniu habsburskej dynastie v strednej Európe. Albrechtovo postavenie však nebolo silné ani v Čechách, ani v Uhorsku a po predčasnej smrti 27. októbra 1439 sa stala krajina na dlhé obdobie dejiskom mocenského zápasu o kráľovskú korunu.

TABULKY

Tab. 1. Účastníci protihusitských bojov na Morave z Uhorska⁴²

MENO OSOBY	NÁZOV LOKALITY V ORIGINÁLI	PRAMEŇ	DATOVANIE
Gregor z Plášťoviec		ZsO VIII, n. 468, s. 145	1421, 1. 5., Brno
Ján z Nicky	Niczka	ZsO VIII, n. 506, s. 155 ZsO VIII, n. 541, s. 162	1421, 13. 5., U. Hradištie; 1421, 22. 5., Trenčín
Mikuláš zo Stareho Gradacu	Gerecz	ZsO VIII, n. 507, s. 155	1421, 13. 5., U. Hradištie
Ján Pobor z Ďuru		ZsO VIII, n. 508, s. 155	1421, 13. 5., U. Hradištie
Imrich a Mikuláš zo Šimonovian		ZsO VIII, n. 509, s. 155 CDH X 6, n. 377, s. 819–820	1421, 13. 5., U. Hradištie; 1426, 5. 1., Trenčín

40 Tamže, s. 428–430. V origináli sa píše „Tholna“, v pozn. autori edície opravujú na „Thorna“; podobne aj namiesto „Bereg“ má byť správne „Barsiensis“.

41 Archív mesta Bratislavy 1377; DL 44 025; CDH X 8, č. 305, s. 644–646.

42 Účastníci sú v tabulke radení podľa chronologického kľúča, teda tak, ako sú postupne menovaní v prameňoch.

VOJENSKÁ HISTÓRIA

Štefan z Katházy	Kathaza	ZsO VIII, n. 513, s. 156	1421, 14. 5., U. Hradišče
šľ. z Rakova,	Rakowch	ZsO VIII, n. 545, s. 163–164	1421, 22. 5., Trenčín
Ladislav z Úporu	Upor	ZsO VIII, n. 547, s. 164	1421, 24. 5., Trenčín
Ladislav (syn Synka) z Ludaníc Ladislav (syn Petra) z Ludaníc	Ludan Ludan	ZsO VIII, n. 563, s. 170 ZsO IX, n. 1181, s. 377 DL 11 526 Tóth-Szabó, P.: A cseh, n. 5, s. 355–356	1421, 29. 5., Trenčín 1421, 24. 11., Bratislava 1424, 23. 6., Budín 1425, 27. 6., Visegrád
šľ. zo Szútoru	Zutor	ZsO IX, n. 241, s. 93	1422, 3. 3., Budín
Mikuláš Zomor	Szomor	ZsO IX, n. 386, s. 130	1422, 5. 4., Veselí
Mikuláš zo Žarnova	Sarno	ZsO IX, n. 640, s. 203–204	1422, 9. 6., Budín
Stibor zo Stiboríc		ZsO IX, n. 1217, s. 389–390	1422, 2. 12., Bratislava
Ladislav z Blagaja		DL 66 563	1424, 25. 1., Visegrád
Ján z Kamenice	Tarkew	BÉKEFI, R.: A zirczi III, n. 40, s. 299–300	1424, 20. 6., Budín
Jakub Kun z Rozsályu	Rossal	DL 54 403	1424, 8. 11., Budín
šľ. z Gýmešu		DL 59 034	1425, 6. 6., Budín
Peter Botka (zo Széplaku)		DL 92 677	1425, 4. 9., Budín
Mikuláš z Perína	Peri	Středověké listy ze Slovenska, n. 1, s. 3 Sopron II 6, n. 86, s. 76–77 Sopron I 2, n. 352, s. 306 Sopron I 2, n. 359, s. 311	(1426), 14. 1. (1426), 3. 5., Uherský Brod 1426, 9. 5., Bratislava 1426, 7. 7., Trenčín
Juraj Bobal z Paruce	Parulcha	DL 83 070	1427, 24. 3.
Štefan a Juraj z Rozhanoviec		DL 12 187, 12 190	1430, 19. 1., Bratislava
Benedikt z Topolčianok	Kystapolchan	DF 273 596	1430, 9. 4.
Pongrác z Liptova	Lipthovia	DL 43 907	1432, 14. 2., Zvolen
Peter z Hangony	Hangon	Az Abaff, A Dancs, A Hanvay cs. ltára, n. H196, s. 143	1432, 10. 9., Siena
Michal z Chanavy	Hanwa	DL 56 970	1434, 13. 6., Ulm
Ondrej z Rakolúp	Rakalup	DL 44 010	1434, 5. 11., Bratislava
Štefan z Pogányteleku	Poganteleke	DL 48 967	1434, 16. 12., Bratislava
šľ. z Hatalova	Gathal	DL 84 415	1435, 30. 5., Trnava
Žigmund z Ploského	Lapispatak	DL 12 710	1435, 3. 6.
Jakub z Dolného Beleku	Alsowbelek	DL 12 723	1435, 21. 6., Trnava

Tab. 2. Účastníci protihusitských bojov v Čechách z Uhorska

MENO OSOBY	NÁZOV LOKALITY V ORIGINÁLI	PRAMEŇ	DATOVANIE PRAMEŇA
Vincent z Herény	Heren	ZsO VII, n. 1298, s. 306	1420, 28. 1., Vratislav
Peter Forgáč z Gýmešu	Gymes	ZsO VII, n. 1495, s. 352 ZsO VIII, n. 345, s. 116	1420, 16. 3., Vratislav; 1421, 29. 3., Znojmo

VOJENSKÁ HISTÓRIA

Michal z Egerváru	Egerwar; Egervar	ZsO VII, n. 1814, s. 418 ZsO VIII, n. 949, s. 275–276	1420, 9. 6.; 1421, 8. 9., Budín
Mikuláš z Gorjan		ZsO VII, n. 1984, s. 455 ZsO VII, n. 1992, s. 456	1420, 20. 7., Praha
Šimon z Középpatye		ZsO VII, n. 1997, s. 457	1420, 23. 7., Praha
Tomáš z Kendhidy	Kendhyda	ZsO VII, n. 2101, s. 479	1420, 25. 8., Kutná Hora
Mikuláš z Várdy	Warada	ZsO VII, n. 2144, s. 487	1420, 5. 9., Budín
Ján z Perína	Peren	ZsO VII, n. 2215, s. 504	1420, 22. 9., Čáslav
šľ. zo Stredy	Zeredahel	ZsO VII, n. 2259, s. 514	1420, 12. 10., Budín
Peter zo Zrinu		ZsO VII, n. 2375, s. 541	1420, 1. 12., Kutná Hora
Juraj z Pezinka	Bosyn, Bozyn	ZsO VII, n. 2399, s. 546–547 DL 12 766	1420, 20. 12., Nymburk; 1435, 26. 10., Bratislava
Michal z Bieloviec	Kwzepbyl	ZsO VII, n. 2405, s. 548	1420, 24. 12., Litoměřice
Sandrinus z Vanyarcu		ZsO VII, n. 2409, s. 549	1420, 28. 12., Most
Ján z Chmelovca	Komlos	ZsO VII, n. 2411, s. 549	1420, 28. 12.
Šimon z Csögu		ZsO VIII, n. 78, s. 48	1421, 8. 2., Litoměřice
Ladislav z Hornej Barce		ZsO VIII, n. 86, s. 50	1421, 10. 2., Stříbro
Štefan z Csobánky	Chobankafalwa, Rymalaza	ZsO VIII, n. 94, s. 51	1421, 13. 2., Litoměřice
Mikuláš Hus zo Šánkoviec	Sankfalva	ZsO VIII, n. 105, s. 54-55	1421, 14. 2., Litoměřice
Michal z Rohova	Saarfalva, Roho	ZsO VIII, n. 106, s. 55	1421, 14. 2., Litoměřice
Štefan z Humenného	Homonna	ZsO VIII, n. 138, s. 63	1421, 16. 2., Budín
Mikuláš Šós zo Solivaru	Sowar	ZsO VIII, n. 159, s. 69; ZsO VIII, n. 160, s. 70	1421, 18.–19. 2., Budín
Ján Töttös z Bátmonostoru	Bathmonostora	ZsO VIII, n. 203, s. 85 ZsO VIII, n. 219, s. 88 ZsO VIII, n. 923, s. 270	1421, 23. 2., Budín 1421, 25. 2., Budín 1421, 4. 9., Budín
Štefan Herceg zo Szekcső, šľ. z Hermánu	Zekchew, Herman	ZsO VIII, n. 231, s. 90	1421, 28. 2.
Peter z Terne		ZsO VIII, n. 285, s. 104	1421, 14. 3., U. Hradiště
Abrahám z Vaje	Waya	ZsO VIII, n. 286, s. 104–105 ZsO VIII, n. 329, s. 113	1421, 14. 3., U. Hradiště; 1421, 26. 3., Znojmo
Michal z Michaloviec, Ján zo Stretavy		ZsO VIII, n. 288, s. 105; ZsO VIII, n. 300, s. 107	1421, 15. – 16. 3., U. Hradiště
Peter z Lengyendu	Lengend	ZsO VIII, n. 289, s. 105	1421, 15. 3., U. Hradiště
Ladislav z Necpál		ZsO VIII, n. 290, s. 105	1421, 15. 3., U. Hradiště
Ján z Hutky	Huthka	ZsO VIII, n. 291, s. 105-106	1421, 15. 3., U. Hradiště
Štefan zo Šemše, Frank zo Šemše	Zemthe	ZsO VIII, n. 292, s. 106 DL 84 854	1421, 15. 3., U. Hradiště; 1426, 27. 8., Visegrád
Michal a Ondrej z Merašic a Mikuláš z Čaby	Eghazmerezce, Cczaba	ZsO VIII, n. 293, s. 106; ZsO VIII, n. 301, s. 107	1421, 15.–16. 3., U. Hradiště

VOJENSKÁ HISTÓRIA

Imrich a Kozma z Kisvámos, Sebastián zo Solyagu		ZsO VIII, n. 302, s. 107	1421, 16. 3., U. Hradišťa
Ján z Alsóbercelu	Alsobechel	ZsO VIII, n. 303, s. 108 ZsO VIII, n. 417, s. 134	1421, 16. 3., U. Hradišťa; 1421, 16. 4., U. Brod
Štefan, Benedikt atď. zo Svätého Križa		ZsO VIII, n. 304, s. 108	1421, 16. 3., U. Hradišťa
Filip zo Stretavy	Zerethwa	ZsO VIII, n. 305, s. 108	1421, 16. 3., U. Hradišťa
Jozef z Tibavy	Thyba	ZsO VIII, n. 306, s. 108	1421, 17. 3., U. Hradišťa
šľ. zo Sitke	Sythke	ZsO VIII, n. 307, s. 108 ZsO IX, n. 1151, s. 365–366	1421, 17. 3., „villa Megyer“ 1421, 18. 11., Bratislava
Valentín zo Simonyi	Symoni	ZsO VIII, n. 310, s. 109	1421, 18. 3., U. Hradišťa
šľ. z Kisvámosu	Kyswamus	ZsO VIII, n. 319, s. 111	1421, 23. 3., Znojmo
Šimon z Lefantoviec	Elfanth	ZsO VIII, n. 320, s. 111–112	1421, 24. 3., Znojmo
Ladislav zo Stredy	Zeradahel	ZsO VIII, n. 322, s. 112	1421, 25. 3., Znojmo
Sebastián zo Szútu	Zwth	ZsO VIII, n. 328, s. 113	1421, 26. 3., Znojmo
Ondrej z Egyeku		ZsO VIII, n. 330, s. 114	1421, 26. 3., Znojmo
Ján z Bikcse	Bykche	ZsO VIII, n. 331, s. 114	1421, 26. 3., Znojmo
Benedikt z Pércsu		ZsO VIII, n. 337, s. 115	1421, 28. 3., Znojmo
Juraj z Reszege		ZsO VIII, n. 338, s. 115	1421, 28. 3., Znojmo
Štefan Kompolt z Nány	Nana	ZsO VIII, n. 370–371, s. 123 ZsO VII, n. 921, s. 270	1421, 5. 4., Brno 1421, 4. 9., Budín
šľ. z Bašty	Basth	ZsO VIII, n. 398, s. 128	1421, 13. 4., U. Brod
Michal Darabus z Andrášházy	Andreashaza	ZsO VIII, n. 399, s. 129	1421, 13. 4., U. Brod
Peter z Bajcs		ZsO VIII, n. 415, s. 133–134	1421, 15. 4., U. Brod
Ján z Alsóbercel	Alsobechel	ZsO VIII, n. 417, s. 134	1421, 16. 4., U. Brod
Ladislav a Mikuláš z Manastiru	Monosthor	ZsO VIII, n. 420, s. 135	1421, 17. 4., U. Brod
Mikuláš zo Salgó		ZsO VIII, n. 424, s. 135	1421, 18. 4., U. Hradišťa
Ján z Reszneku	Resnek	ZsO VIII, n. 425, s. 135–136	1421, 19. 4., U. Hradišťa
Ondrej z Kócu	Kocz	ZsO VIII, n. 542, s. 164–165	1421, 22. 5., Trenčín
Ján zo Szomolye	Zomolya	ZsO VIII, n. 561, s. 169–170	1421, 28. 5., U. Hradišťa
Eberhard zo Sv. Jura	Zenthgywrgh	ZsO VIII, n. 664, s. 194	1421, 16. 6., Bratislava
Ladislav z Tamási	Thamassy	ZsO VIII, n. 704, s. 203	1421, 1. 7., Bratislava
Peter z Uljaniku	Zenthlelek	ZsO VIII, n. 887, s. 262	1421, 24. 8., Budín
Pelbárd z Várdy		ZsO VIII, n. 927, s. 271	1421, 5. 9., Budín
Gregor z Bakty	Bathka	ZsO VIII, n. 951, s. 276	1421, 8. 9., Budín
Ladislav z Alsólendvy	Alsolindwa	ZsO VIII, n. 957, s. 278	1421, 9. 9., Budín
Matej a Imrich z Pavloviec		ZsO VIII, n. 997, s. 303–305	1421, 21. 9., Trnava
šľ. z Hatalova	Gathal	ZsO VIII, n. 1005, s. 307 DL 84 415	1421, 25. 9., Veľká Ida; 1435, 30. 5., Trnava

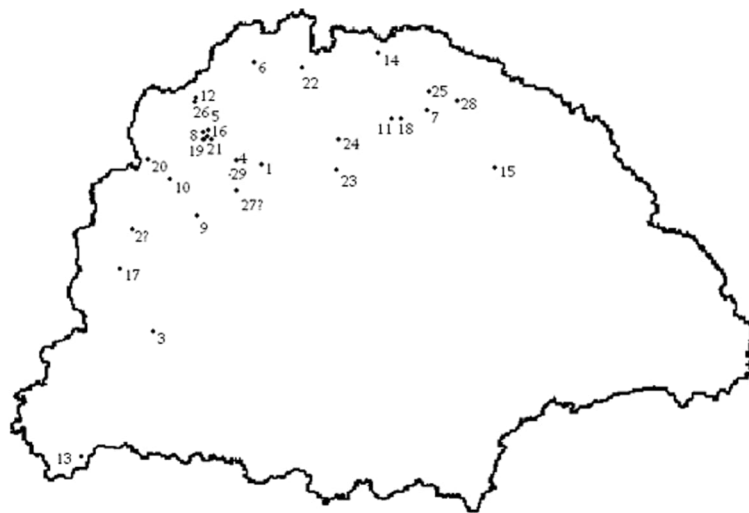
VOJENSKÁ HISTÓRIA

Šimon z Meggyesu; Mikuláš z Meggyesu	Megyes	Zs0 IX, n. 39, s. 38 Zs0 IX, n. 553, s. 180-181	1422, 13. 1.; 1422, 20. 5., Budín
Mikuláš z Lefantoviec, Pavol a Tomáš zo Stredy, Ján a Juraj zo Žabokrek, Ladislav z Viesky	Elephanti, Zeredahel, Sabokrethy, Somzeg	Zs0 IX, n. 51, s. 40-41	1422, 16. 1., U. Hradištie
Mikuláš Mócza		Zs0 IX, n. 72, s. 46	1422, 23. 1., U. Hradištie
Juraj zo Szeru	Zeer	Zs0 IX, n. 201, s. 83-84	1422, 25. 2., Budín
Mikuláš z Meggyesu	Medges/Megdes	Zs0 IX, n. 268, s. 104	1422, 7. 3., Budín
Peter z Perína		Zs0 IX, n. 312, s. 117	1422, 16. 3., Kroměříž
Jako z Hodósu	Hodus	Zs0 IX, n. 425, s. 141	1422, 19. 4., Budín
Ladislav z Bíne	Been	Zs0 IX, n. 457, s. 150	1422, 21. 4.
Ladislav z Kaniže		Zs0 IX, n. 465, s. 152	1422, 22. 4.
Matej zo Žipova	Isyp	Zs0 IX, n. 470, s. 153	1422, 24. 4., pri Ostrove
Demeter z Károlyu		Zs0 IX, n. 493, s. 158	1422, 1. 5., Meggyes
Peter a Pavol z Krčavy	Korchwa	Zs0 IX, n. 643, s. 204	1422, 10. 6., Budín
Gregor z Bólyu	Bool	Zs0 IX, n. 715-716, s. 232	1422, 24. 6., Budín
Stanislav a Juraj z Dolhy	Dolha	DL 62 809	1423, 7. 1., Bratislava
Gregor zo Szilágyu	Zylagh	Zala vármegye tört. II, n. 196, s. 434-435	1423, 26. 12., Budín
Ladislav z Blagaja		DL 66 563	1424, 25. 1., Visegrád
Bogát	Bogat	CDH X 6, n. 270, s. 613-616	1424, 22. 9., Tata
Štefan a Juraj z Rozhanoviec		DL 12 187, 12 190; 12 417	1430, 19. 1., Bratislava
Peter z Hangony	Hangon	Az Abaff, a Dancs, a Hanvay cs. Itára, n. H196, s. 143	1432, 10. 9., Siena
Michal z Chanavy	Hanwa	DL 56 970	1434, 13. 6., Ulm
Ondrej z Rakolúp	Rakalup	DL 44 010	1434, 5. 11., Bratislava
Štefan z Pohanskej	Poganteleke	DL 48 967	1434, 16. 12., Bratislava
Žigmund z Ploského	Lapispatak	DL 12 710	1435, 3. 6.
Jakub z Dolného Beleku	Alsowbelek	DL 12 723	1435, 21. 6., Trnava

Tab. 3. Kapitáni Uherského Hradišťa v r. 1421 – 1429

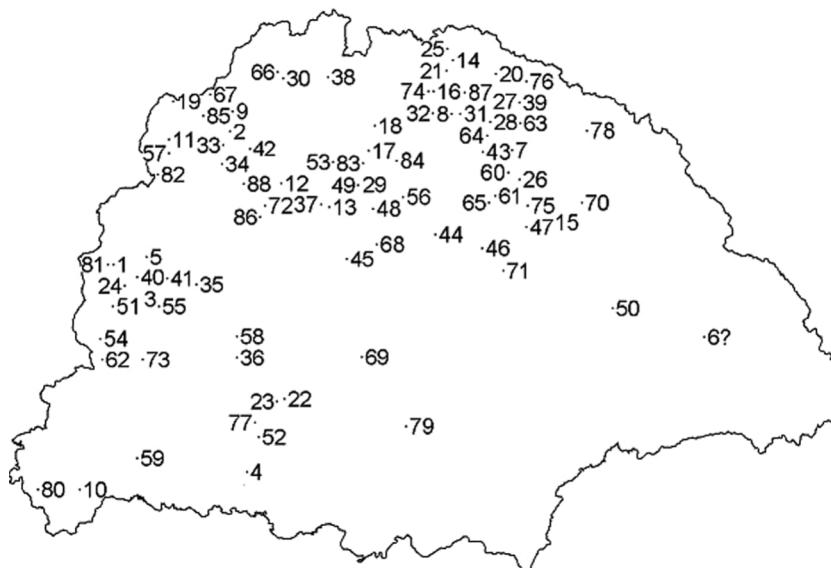
MENO KAPITÁNA	DATOVANIE LISTINY	PRAMEŇ
Ladislav z Blagaja	25. 1. 1424, Vysegrád	DL 66 563; A Blagay-család oklevéltára, szerk. Thalóczy L. és Barabás S., n. 146
Ladislav z Ludanic	23. 6. 1424, Budín	DL 11 526
Artleb z Vlčnova	26. 4. (1425), (Olomouc)	UB I, n. 335, s. 391-392
Ladislav z Ludanic	27. 6. 1425, Vysegrád	TÓTH-SZABÓ P.: A cseh, n. 5, s. 355-356.
Peter Roman z Vítovic	24. 5. 1429, Uh. Hradištie	AMB, č. 1084; Středověké listy ze Slovenska I, n. 2, s. 3-4

VOJENSKÁ HISTÓRIA

Mapa 1: UHORSKÍ ÚČASTNÍCI PROTIHUSITSKÝCH BOJOV NA MORAVE

1. Plášťovce (Hont)	16. Rozsály (Satmár)
2. Nick (Železný hrad)	17. Gýmeš (Nitra)
3. Starý Gradac (Křiževac)	18. Széplak (Železný hrad)
4. Ďur (Tekov)	19. Perín (Abov)
5. Šimonovany (Tekov)	20. Paruca (Nitra)
6. Kátháza (Vesprím)	21. Bratislava (z Rozhanoviec) (Bratislava)
7. Rakov (Turiec)	22. Topoľčianky (Nitra)
8. Úpor (Zemplín)	23. Liptovský Mikuláš (Liptov)
9. Ludanice (Nitra)	24. Hangony (Gemer)
10. Szútor (Győr)	25. Chanava (Gemer)
11. Pókatelek (Bratislava)	26. Ploské (Šariš)
12. Žarnov (Turňa)	27. Rakolupy (Trenčín)
13. Beckov, šľ. zo Stiboríc (Trenčín)	28. Pogánytelek (Ostrihom?)
14. Blagaj (Záhreb)	29. Hatalov (Zemplín)
15. Kamenica (Šariš)	30. Dolný Belek (Tekov)

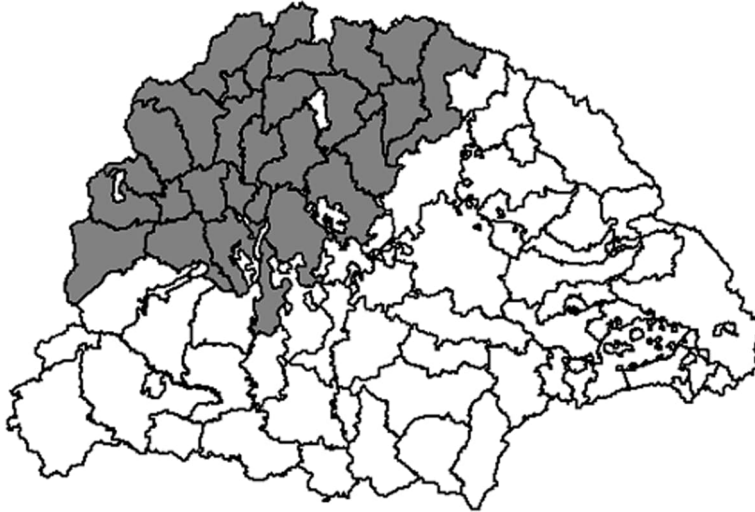

Mapa 2: UHORSKÍ ÚČASTNÍCI PROTIHUSITSKÝCH BOJOV V ČECHÁCH

1. Herény (Železný hrad)	24. Hermán (Železný hrad)
2. Gýmeš (Nitra)	25. Terňa (Šariš)
3. Egervár (Železný hrad)	26. Vaja (Satmár)
4. Gorjany (Vukovar)	27. Michalovce (Zemplín)
5. Középpaty (Železný hrad)	28. Stretava (Uh)
6. Kendhida (Küküllő)	29. Lengyend (Heveš)
7. Várda (Szabolcs)	30. Necpaly (Turiec)
8. Perín (Abov)	31. Hutka (Zemplín)
9. Streda (Nitra)	32. Šemša (Abov)
10. Zrin (Záhreb)	33. Merašice (Nitra)
11. Pezinok (Bratislava)	34. Cabaj (Nitra)
12. Bielovce (Hont)	35. Kísvámos (Vesprém)
13. Vanyarc (Novohrad)	36. Sólyag (Tolna)
14. Chmelovec (Šariš)	37. Alsóbercel (Novohrad)
15. Csög(Stredný Solnok)	38. Svätý Kríž (Liptov)
16. Horná Barca (Abov)	39. Tibava (Uh)
17. Csobánka (Gemer)	40. Sitke (Železný hrad)
18. Šánkovce (Gemer)	41. Simonyi (Železný hrad)
19. Rohov (Nitra)	42. Lefantovce (Nitra)
20. Humenné (Zemplín)	43. Szút (Sabolč)
21. Solivar (Šariš)	44. Egyek (Sabolč)
22. Bátmonostora (Bodrog)	45. Fornas?, šľ. z Bigécsu (Solnok)
23. Szekcső (Baraňa)	46. Pércs (Bihar)

VOJENSKÁ HISTÓRIA

47. Reszege (Satmár)
48. Nána (Heveš)
49. Bašta (Gemer)
50. András háza (Kolož)
51. Csákány, šľ. z Bajcsu (Železný hrad)
52. Manastir (Baraňa)
53. Salgó (Novohrad)
54. Resznek (Zala)
55. Kóc (Zala)
56. Szomolya (Boršod)
57. Sv. Jur (Bratislava)
58. Tamási (Tolna)
59. Uljanik (Križevac)
60. Várda (Sabolč)
61. Bakta (Sabolč)
62. Alsólendva (Zala)
63. Pavlovce (Uh)
64. Hatalov (Zemplín)
65. Meggyes (Sabolč)
66. Žabokreky (Turiec)
67. Vieska (Nitra)
68. ? (Jászság), M. Mócza
69. Szer (Čongrád)
70. Meggyes (Satmár)
71. Hodos (Bihar)
72. Bíňa (Ostrihom)
73. Kaniža (Zala)
74. Žipov (Zemplín)
75. Károly (Satmár)
76. Krčava (Uh)
77. Bóly (Baraňa)
78. Dolha (Marmaroš)
79. Horogszeg (zo Szilágyu) (Temeš)
80. Blagaj (Záhreb)
81. Bogát (Železný hrad)
82. Bratislava (z Rozhanoviec) (Bratislava)
83. Hangony (Gemer)
84. Chanava (Gemer)
85. Rakolupy (Trenčín)
86. Pohanská (Ostrihom)
87. Ploské (Šariš)
88. Dolný Belek (Tekov)

Mapa 3: STOLICE URČENÉ NA OBRANU UHORSKA PROTI HUSITOM PODĽA TZV. SIENSKEHO REGISTRA Z R. 1432 – 1433

M. LYSÝ: DER UNGARISCHE ADEL UND DIE GEGENHUSSITISCHEN KRIEGE

Die ungarischen Adeligen, bei denen wir über Beweise verfügen, dass sie mit Hussiten und ihren nordungarischen Besatzungen kooperierten, stammten vorwiegend aus dem Gebiet des Oberlaufes des Flusses Nitra. Aus dem Grund nahm man an, dass diese Adeligen gerade dank der hussitischen Besatzung in Topolčany durch die hussitische Lehre beeinflusst waren. Doch die Hussiten wirkten in Topolčany nur relativ kurz, obendrein wird dadurch keine Erklärung geboten, warum die Adeligen aus der Gegend von Skalica, Trnava, als auch aus anderen Örtern mit hussitischen Besatzung nicht beeinflusst wurden. Der Grund liegt scheinbar in der Tatsache, dass in der Gegend von Topolčany wahrscheinlich viele Adeligen waren, die früher in Mähren, an der katholischen Seite, dem König Sigismund von Luxemburg in dem Kampf gegen Hussiten dienten. Diese Hypothese bekräftigt die erhöhte Konzentration der Kampfteilnehmer im Mähren bereits aus der Gegend von Topolčany und Nitra.

Im Gegenteil zu den Kampfteilnehmern im Mähren, in drei Zügen gegen Böhmen engagierten sich auch Soldaten aus weiteren Regionen Ungarns. Der Anblick der Landkarte, an der Soldaten nach ihrer Herkunft aufgeteilt sind, deutet an, dass die Zusammenstellung der Armee der Kreuzfahrer, die gegen Böhmen kämpften, mehrere ungarische Regionen eingriffen als die Zusammenstellung der Truppen, die gegen mährischen Hussiten zogen. In dieser Truppen führten überwiegend Soldaten aus den Gebieten, die an Mähren grenzten, hinein.